

9. Inter-net – prepojení (pre mladých)

Milí mladí priatelia,

téma dnešnej duchovnej obnovy sa viaže na roky 1985 – 1990, teda na etapu života saleziánov počas komunizmu, v ktorej sa situácia už uvoľňuje, a saleziáni žijúci tu a tam sa čoraz viac spájajú. Bolo niečo vzácne, keď sa už viacero stretiek vedelo dať dokopy a urobiť si spoločný výlet alebo dokonca púť. Ak dovtedy každý salezián pracoval viac-menej samostatne a len potajomky sa stretával s inými, zrazu sa začala pred ním otvárať perspektíva spájania sa a spolupráce. Začala svitať nádej, že sa vybuduje sieť vzťahov a rodinnosti.

Avšak práve v týchto rokoch sa vo svete začína rozvíjať iná sieť, ktorá čoskoro objíme celý svet a ponúkne mu nové možnosti poznávania a vzťahov. Áno, vzniká inter-net ako zosieťovanie počítačov, ktoré sú pomocou presne stanovených kódov schopné dostať alebo odovzdať si informácie. Svet sa prepojil úplne novým spôsobom a sami ste svedkami toho, ako tento mocný vynález prenikol do množstva oblastí života. A preniká stále ďalej a ďalej. Internet už nie je len o informatike, prenikol do energetiky, priemyslu a stáva sa súčasťou takmer všetkých oblastí života.

Našou úlohou bude, aby sme sa zamysleli nad tým, či človek potrebuje dobrú sieť vzťahov a spolupráce, alebo nie. Nakoľko je povinný spájať sa s druhými a ako sa na prepájanie ľudí pozerá Boh. A keďže internet, ako veľká ponuka sieťovania sa a spájania sa, je tu so všetkými svojimi možnosťami i nebezpečenstvami, venujeme niekoľko pohľadov aj naň.

Boží pohľad na staviteľov veže

Keď nám Božie slovo predkladá svoj pohľad na skúsenosti ľudstva so svojim Stvoriteľom, predkladá nám okrem iného aj príbeh ľudí, ktorí sa spojili a začali stavať obrovské mesto a vežu. (Gn 11) Písmo hovorí, že boli zjednotení (*mali jeden jazyk a rovnaké slová*) a mali veľmi trúfale plány: chceli vybudovať *vežu, ktorá by siahala až do neba*, a toto mal byť *pomník, pamätník, monument ich slávy, centrum ich jednoty, aby sa neroztrátili*.

Vo veľmi mytologickom opise Písmo hovorí, že *Pán zostúpil, aby videl mesto a vežu, ktoré ľudia stavali*. Pomiatoľ im jazyky, prestali si rozumieť, a tak sa rozišli.

Je teda Boh proti zjednotenému ľudstvu? Alebo mal azda strach, aby sa so svojou stavbou naozaj nedostali až do neba? Určite mal Boh strach, ale nie o seba, mal strach o ľudí. Podobne ako v raji, keď chce človeka uchrániť od definitívnej pohromy, vyhádza ho. Tu zase, vidiac nezvratiteľnú nerozumnosť človeka, im radšej popletie jazyky, aby sa rozišli a boli nútení upustiť od svojho pyšného a nerozumného plánu. Popletenie jazyka teda môžeme vidieť ako

akt Božieho milosrdenstva voči týmto potomkom Noeho, ktorí zabudli na novú zmluvu, podľa ktorej mali žiť. Ved' Boh ich mohol aj zahubiť, tak ako sa to stalo v Sodome.

Zostala nám však otázka – je teda Boh proti zjednoteniu sa ľudstva? Je proti tomu, aby ľudia mali jeden jazyk a rovnaké slová? Odpoveď na túto otázku je áno. Jemu sa páči rôznosť jazykov a kultúr. Aby sme túto skutočnosť pochopili, musíme sa vrátiť do 10. kapitoly knihy Genezis. Tá nám predstavuje *potomstvo Noemových synov, Sema, Chama a Jafeta*, a keď týchto potomkov vymenuje, uzatvára to jedným opakujúcim sa veršom: *Toto sú národy podľa svojich krajín, jazykov, kmeňov a obyvateľstva*. A úplne na záver (Gn 10,32) kniha Genezis hovorí: *To sú čelade Noemových synov podľa svojich rodov a národov. Z nich sa potom po potope rozvetvili národy na zemi*.

V týchto riadkoch teda čítame Boží zámer, zatiaľ čo náhla zmena v 11. kapitole hovorí, že všetci ľudia mali jeden jazyk a rovnaké slová. Toto nemusí byť protirečenie, ako by sa na prvý pohľad zdalo. Staroveké národy mali skúsenosť toho, ako si jeden národ vedel podmaniť iné a vnútiť im svoju reč a svoje projekty. A tak v týchto dvoch kapitolách môžeme vidieť, že Boh je na strane rozmanitosti a plurality (Gn 10) a stavia sa proti totalitnému zjednoteniu ľudstva (Gn 11). Lebo rozmanitosť národov a rečí, to nie sú len vojny, ale aj veľké obohatenie. A na druhej strane jeden jazyk a rovnaké slová ešte nemusia predstavovať šťastie a radosť – určite sa tak dala dosiahnuť väčšia efektívnosť a ľahšie ovládnutie iných.

V tejto perspektíve je dobré vidieť aj udalosť Turíc. Jedna a tá istá pravda je porozumená a prijatá v rôznych jazykoch. Cirkev sa takto javí ako jednota v pluralite.

Kedy vzniká opravdivé spojenie ľudstva?

V prvej časti našej úvahy sme objavili, že v biblickom texte je možné nájsť presvedčenie, že rozmanitosť ľudstva nie je škodlivá, naopak, je obohacujúca, aj keď ťažkosti v dorozumívaní sa zdajú prekážkou. V ešte väčšej hĺbke nachádzame otázku: čo prospieva jednote ľudstva a medziludských vzťahov? Sú niektoré skutočnosti (ako bol jeden jazyk a rovnaké slová) naozaj takou pozitívnou skutočnosťou, ako sa zdajú?

V roku 1995 vyšla v Taliansku 200-stranová kniha uznávaného svetového odborníka C. Negroponteho (*Essere digitali = Byť digitálnymi*, Sperling&Kupfer, Milano, 1995), ktorý takto popisuje novú éru internetu: *Zvýšením prepojenosti medzi jednotlivcami mnohé z tradičných hodnôt národného štátu ustúpia novým hodnotám elektronických komunít, veľkých či malých. Budeme sa socializovať v digitálnom susedstve, kde fyzický priestor bude irelevantný a čas bude hrať inú úlohu. (...) Reportáž z Patagónie vám môže dať pocit, že ste tam osobne*. A spomína množstvo iných pozitívnych vecí.

Takže všetko OK?, pýta sa o niečo neskôr iný taliansky filozof U. Galimberti, ktorý veľmi jasne poprel tento jednostranný optimizmus. Upozorňuje na to, že nejde len o klasické problémy, ako je závislosť na internete, príp. nevhodnosť niektorých obsahov. Snaží sa ísť hlbšie. Treba si všimnúť, že internet nie je len prostriedok, ktorý môže byť použitý na dobré alebo zlé veci. *Internet, podobne ako rádio, televízia, nás mení nezávisle od toho, či ho používame na dobré*

alebo na zlé. Či už totiž pozeráme niečo pozitívne alebo niečo málo hodnotné, vždy zostávame diváci, ktorí nie sú vtiahnutí priamo do reality. Všetci si môžeme niečo pozrieť, ale zostávame sami s tým, čo sme videli. Aj na internete všetci spoločne konzumujeme, ale neprežívame reálnu ľudskú skúsenosť. Na sieti teda môžu byť milióny samotárov, akýsi pustovníci, súčasného sveta, ktorí sa líšia od tých kresťanských pustovníkov, (ktorí zostávali sami, aby nevideli svet), práve tým, že „zasväcujú“ svoj život tomu, aby videli celý svet, aby im nič neušlo. A pritom zostávajú samotári. Internet človeka mení a robí z neho človeka, ktorý prestáva byť vo svete, **stáva sa pozorovateľom sveta**. Byť digitálnymi ľuďmi nemá v sebe len pozitívne prísluby, ale aj objektívne ťažkosti. A to je výzva aj pre mladých kresťanov, aby si naivne nemysleli, že všetko sa vyrieši len tým, že budeme propagovať dobré veci na internete.

Evanjeliová metóda: Podťe a uvidíte

Pápež František v roku 2021 tiež komentoval nebezpečenstvo toho, že mnohí ľudia sa spoliehajú len na informácie vykonštruované v redakciách, pred počítačom, v tlačových agentúrach či na sociálnych sieťach bez toho, aby niekto vyšiel na ulicu, aby si „dral nohy“, aby sa stretol s ľuďmi a hľadal príbehy alebo si osobne (de visu) overil isté okolnosti. Ak nie sme otvorení na stretnutie, tak napriek technologickým inováciám schopným klásť nám pred oči čoraz širšiu realitu, v ktorej sme zdanlivo ponorení, **ostaneme len externými pozorovateľmi**.

Čo teda robiť? Pápež nám ponúka ikonu z Jánovho evanjelia, pozvanie, ktoré robí Ježiš a ktoré Filip preberá a tiež ho ponúka Natanaelovi: Prvým z učeníkov, ktorí chceli po krste v rieke Jordán Ježiša spoznať, povedal: „Podťe a uvidíte!“ (Jn 1, 39) Pozval ich, aby žili vo vzťahu s ním. O viac ako pol storočie neskôr, keď už Ján vo veľmi pokročilom veku rediguje svoje evanjelium, spomenie si na niekoľko detailov tejto „správy“, ktoré poukazujú na jeho prítomnosť na tom mieste a na dopad tejto skúsenosti na jeho život: „Bolo okolo desiatej hodiny,“ poznamenáva – teda asi štyri hodiny popoludní (porov. v. 39). O deň neskôr – hovorí ďalej Ján – Filip rozprával Natanaelovi o stretnutí s Mesiášom. Jeho priateľ je skeptický: „Môže byť z Nazareta niečo dobré?!“ Filip sa ho nesnaží presvedčiť argumentmi, ale hovorí: „Podť a uvidíš!“ (porov. v. 45 – 46). Natanael ide a vidí, a od tej chvíle sa mu zmení život. Kresťanská viera začína takto. A takto sa aj odovzdáva: ako priame poznanie, zrodené zo skúsenosti, nielen z počutia. „Už veríme nielen pre tvoje slovo, ale sami sme počuli,“ hovoria ľudia Samaritánke po tom, ako sa Ježiš zastavil v ich meste (porov. Jn 4, 39 – 42). „Podť a uvidíš!“ je najjednoduchšia metóda ako spoznať realitu. Je to najčestnejšie overenie každej správy, pretože na skutočné spoznanie je potrebné stretnutie, ktoré tomu, kto je oproti mne, umožní ku mne prehovoriť a dovoliť jeho svedectvu, aby sa ku mne dostalo.

- Nie som naivný v oblasti internetu?
- Prestal som sa už zaoberať, či túto oblasť ovládam ja alebo ona mňa?
- Investujem do osobných stretnutí a do vytvárania vzťahov?

- Nevytváram príliš homogénne skupiny, kde všetci máme jeden jazyk a tie isté slová? Nechýba nám ochota „učiť sa cudzie reči“, obohatiť sa rozmanitosťou iných alebo dialógom s nimi?
- Mám chuť budovať spoločenstvo a vzťahy aj napriek ťažkostiam?